

Eylül 2017 • Sayı: 3

TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI VE HAK TEMELLİ İZLEME:

GEREKLİ, VAZGEÇİLEMEZ, GÜÇLENDİRİCİ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM AMAÇLI BİR FAALİYET!

Prof. Dr. Yıldız ECEVİT

Türkiye’de kadın örgütleri izleme kavramı ile ilk olarak CEDAW gölge raporları yazım sürecinde tanıştılar. Esas olarak hükümetlerin sorumluluğu olan CEDAW resmi raporlarına alternatif olarak hazırlanan bu raporlar, sivil toplumun hak temelli izleme sorumluluğunun farkına varmasına neden olduğu gibi hükümetleri de bu konuda daha dikkatli olmaya yöneltti. 2000’li yılların başında girilen bu faaliyetle, alanında yüzlerce ifade edilebilecek kadar çok kadın örgütü, CEDAW gölge raporlarını hazırlamanın ve bu yolla hakların hayata geçirilmesinin önemini kavradı. Hükümetlerden beklenen izleme sorumluluğunun gereği olan CEDAW resmi raporlarına alternatif olarak hazırlanan CEDAW gölge raporları, bugün de kadın hareketince gerçekleştirilen hak temelli izlemenin en önemli örnekleridir. 2000’li yıllar, 90’lı yıllardan farklı olarak, kadın

sivil toplum örgütlerinde projeler patlaması olarak nitelendirebileceğimiz bir döneme karşılık gelir. Bu projeleri gerçekleştiren örgütler, biraz da kendilerine fon sağlayan uluslararası sivil toplum örgütlerinin ve Avrupa Birliği fon kuruluşlarının etkisinde kalarak izleme kavramının kapsamını daralttılar, onu somut projelerin izlenmesi eylemine indirgediler. Zaman zaman şimdi kullandığımız anlamda da izleme yaptılar; ama bu izleme, daha ziyade toplumsal cinsiyet eşitliğinin ciddi şekilde zedelendiğini düşündükleri durumlarda, sorumlulardan 'hesap sorma' şeklinde oldu ve sürekliliği de sağlanamadı.

Oysa daha geniş bir perspektiften bakıldığında izleme, kapsamlı bir bilgi ve veri toplama faaliyeti olarak tanımlanabilir. CEİD'in kurulmasına öncülük edenler, bu kavramı böyle tanımlamakla yetinmeyip daha da netleştirerek 'hak temelli izleme' ifadesini kullanmaya başladılar. Ayrıca izlemenin değerlendirme ile yakınlığını gözden kaçırmayarak hak temelli izleme ve değerlendirme tanımını '*insan haklarının teşvik edilmesi, bu hakların korunması ve saygı gösterilmesi veya hayata geçirilmesi kapsamında veri/bilgi toplanması toplanan verilerin doğrulanması ve yaygınlaştırılması*' olarak benimsediler. Ardından hak temelli izleme ifadesine bir ekleme daha yaptılar: Toplumsal cinsiyete duyarlı hak temelli izleme!

Son beş senede CEİD'in önündeki en zor süreç, toplumsal cinsiyet odaklı çalışmalar yapan örgütlerin izlemeden edindikleri yanlış anlamı silmek ve bu kavramın doğru anlaşılmasını ve kullanılmasını sağlamaktı. Kavramı netleştirmek ve kullanımını yaygınlaştırmak yetmiyordu. Bunun yanı sıra bu örgütlere izlemenin bir denetleme aracı olmadığını, izleme değerlendirmeyi yürütenlerle buna konu olanlar arasında bir işbirliği ortamı yarattığını da anlatmak gerekiyordu. Toplumsal cinsiyet duyarlı hak temelli izlemenin 'NE' olduğu, 'NE-DEN' gerekli, hatta 'vazgeçilemez' olduğu ve NASIL, yani hangi araç ve yöntemlerle yapılması gerektiği sorularına ikna edici cevaplar vermek ve bu tartışmayı toplumsal cinsiyet temelli sivil toplum örgütlerinin gündemine sokmak ise hepsinden önemliydi. İzleme-değerlendirme-raporlama aracı-

lığıyla hak ve kazanımları güçlendirmek ve hayata geçirilmelerini sağlamak, hatta kaybedilen hakların savunuculuğunu yapmak ve nihayet toplumsal değişimi yaratmak ve hızlandırmak, 'neden gerekli' sorusuna cevap verdi.

CEİD'in "Türkiye'de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi" yukarıdaki sorulara kapsamlı açıklamalar getirmeyi ve hak temelli izleme-değerlendirme faaliyetini sivil toplumun, vazgeçilmez bir parçası yapmayı amaçlıyor.

Bu proje bağlamında CEİD, toplumsal cinsiyet eşitliğinin katılımcı demokrasi anlayışı çerçevesinde geliştirilmesi için, ülkedeki koşulları ve sivil toplumun potansiyelini de göz önüne alarak, kritik bulduğu on tematik alanda, konusunda en yetkin uzmanlarla haritalama raporları hazırlıyor.

Bu raporlar sonuçlandığında elde edilen bilgi ve veriler, CEİD tarafından Türkiye'nin yedi ilinde yapılacak atölyelerle, başta kadın örgütleri olmak üzere, diğer toplumsal cinsiyet temelli örgütler, hak temelli çalışan sivil toplum kuruluşları ve ilgili hükümet dışı kuruluşlara, kamu kurumlarına ve yerel yönetimlere aktarılacak. Nihai amaç, toplumsal cinsiyet eşitliğinin hayata geçirilmesi için hak temelli çalışma yürüten sivil toplum kuruluşlarının toplumsal cinsiyete duyarlı izleme kapasitelerini artırabilmelerine aracı olmaktır. Bunu yaparken de onları toplumsal cinsiyet anaakımlaştırma sürecine yaklaştırmayı amaçlıyor.

Üzerinde uzun zaman düşünülmüş ve olgunlaştırılmış bu fikrin projelendirilmesinde emeği geçen herkese ve halen projeyi yürüten ekibe teşekkürler. Kuşkusuz, projenin başarılı bir şekilde sonlanması, sadece CEİD'in değil, gelecekte toplumsal dönüşüm için hak temelli izleme ve değerlendirme yapmayı hedefleyen diğer sivil toplum örgütlerinin de kazancı olacak. Elbette uluslararası sözleşmeleri imzalayarak toplumsal cinsiyet eşitliğine ve ayrımcılıkla mücadeleye yönelik taahhütlerde bulunmuş devletin de...

AB TÜRKİYE DELEGASYONU BAŞKANI CHRISTIAN BERGER İLE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİ KONUŞTUK

1. Ortadoğu'da uzun yıllar çalışmış, Ortadoğu ülkelerinin toplumsal ve siyasal ortamına aşina ve bu konuda oldukça tecrübeli, ayrıca, 1999'dan bu yana AB müktesebatının bir parçası olan toplumsal cinsiyet eşitliğine dair AB'deki genel görünüm hakkında bilgi sahibi olan birisi olarak, toplumsal cinsiyet eşitliğinin Türkiye'deki mevcut durumu hakkındaki görüşlerinizi lütfen bizlerle paylaşabilir misiniz?

Toplumsal cinsiyet eşitliği, Avrupa Birliği'nin kuruluş değerlerinden biridir ve temeli eşit işe eşit ücret ilkesinin Roma Antlaşmasının bir parçası haline geldiği 1957 yılına dayanır. O zamandan beri büyük ilerleme kaydedildi; kadınlar eğitime daha adil erişimin imkanlarından faydalandılar ve işgücü piyasasındaki varlıklarını önemli ölçüde artırdılar. Son 60 yılda, toplumsal değişimler ve ısrarlı politik

çabalar toplumsal cinsiyet eşitliğine doğru bir eğilim yaratmıştır. AB her zaman bu gelişmelerin arkasında yer alan önemli bir güç olmuştur ve bu ivmeyi sürdürmede ve geçmiş başarılar temelinde ilerlenmesinde önemli bir rol oynamaya devam edecektir.

2016-2019 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Stratejik Taahhütleri, AB içinde bu çabaları kilit politika alanlarında sürdürmeyi amaçlamaktadır. Hala eşitliğin sorgusuz sualsiz var olan bir hak olmadığı ve eşitliğin, tüm AB Üye Devletleri'nin, sivil toplumun ve sosyal ortakların düzenli siyasi adımlarını gerektirdiği hususunda farkındalık yaratmaya her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyuyoruz. Dış faaliyetimize gelince, AB ve Üye Devletler, Birliğin Türkiye de dahil olmak üzere dünya genelinde yürüttüğü siyasi diyalogu, ticareti ve mali yardımları (insani yardım da)

da kapsayan tüm dış politikaları ve dış ilişkilerinde 2016-2020 AB Toplumsal Cinsiyet Eylem Planı'nın uygulanmasını taahhüt etmişlerdir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, Avrupa Birliği Üyesi Ülkeler ve Türkiye de dahil olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde uzun süredir var olan bir meseledir. AB'ye katılım süreci, Türkiye'nin ilerlemeci cinsiyet politikaları doğrultusunda sarf ettiği çabalara önemli bir teşvik sağlamaktadır. Aşılması gereken başlıca güçlükler kadına karşı şiddet, iş yerinde eşit fırsatlar, ücretli ve ücretsiz işgücü, gizli ayrımcılık biçimleri ve siyasi karar alma mekanizmalarına erişim ve temsil hakkıdır. Bununla birlikte, Türkiye'nin, 1990'lardan bu yana kadın hakları konusunda önemli ilerlemeler kaydettiğini de söylememiz gerekir. Kısa bir süre önce gözden geçirilen toplumsal cinsiyet eşitliği politikası, ilgili kamu makamları, sivil toplum kuruluşları ve bazı özel sektör girişimleri tarafından kurulan ortak bir toplumsal cinsiyet platformunun bir ürünüdür. Bu tür ortak gündemlere paralel olarak kadın örgütleri ve uluslararası mekanizmaların Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının uygulanmasını izlemeye devam etmeleri önem arz etmektedir.

Kadın sivil toplum kuruluşlarının (STK) çabaları sayesinde, toplumsal farkındalık artmaktadır ve insanlar toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki mevcut sorunlar ve karşı karşıya kaldıkları zorluklar ve aynı zamanda mevcut kaynaklar ve mekanizmalar hakkında daha iyi bilgilendirilmektedirler. Son on yılın başından beri, bu gelişmenin bir sonucu olarak kadın STK'larının bazıları hükümetin eşitlik politikalarının stratejik ortakları haline geliyor. Bu, Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının en güçlü yönlerinden biridir. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını yeniden keşfetme çabaları ile birlikte en yeni yasal araçlarla güçlendirilen yerel ve uluslararası kadın örgütleri arasında ki yakın işbirliği ile sağlanmıştır.

2. Avrupa Birliği'nde toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma, hem yasalarla hem de politikalarla yönetişimin tüm alanlarına dahil edilmiş bulunuyor. Bu süreçte ba-

ğımsız bir aktör olarak sivil toplumun, toplumsal cinsiyet eşitliğinin gelişmesine ve de temel bir politika olarak AB'de yerleşmesine etkileriyle ilgili neler söyleyebilirsiniz? "Sivil toplumun ısrarlı takibi ve izlemesi olmasaydı, bu şekilde olmazdı" diye düşündüğünüz toplumsal cinsiyet eşitliği konuları var mı?

Kadın örgütleri, eşitliği sağlama çalışmalarında ve bu sürece tüm aktörlerin dahil edilmesi konusunda önemli bir role sahiptirler. Yetkinlikleri ve kararlılıkları eksiksiz kabul edilmeli ve desteklenmelidir.

AB; kamu kurumları, sosyal ortaklar ve sivil toplum arasındaki ortaklığın, Avrupa politikalarının başarısında çok önemli bir unsur olduğunu sürekli vurgulamakta ve bu ortakların katkısını desteklemektedir. Sosyal ortaklarla birlikte toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eden STK'lar, bu konudaki AB mevzuatıyla ilgili farkındalığın Avrupa vatandaşları arasında artırılması ve vatandaşların bilgilendirilmesinde önemli rol oynarlar. Bu da, ulusal politikaların bu temelde geliştirdiği AB Üye Devletleri'nde ilgili mevzuatın daha iyi bir şekilde uygulanmasını sağlamaktadır.

Kadınlara ve erkeklere eşit muamele konusuyula ilgili olarak, 1970'lerden beri geliştirilen, çeşitli yönergeler içeren ve kapsamlı bir içtihat hukuku ile desteklenen sağlam bir Topluluk müktesebatı bulunmaktadır. Bu mevzuat; istihdama, eğitime ve mesleki eğitime erişim; ücretlendirme ve sosyal güvenlik de dahil olmak üzere çalışma koşulları; ve ayrıca mal ve hizmet arzı ile mal ve hizmetlere erişim ile ilgilidir.

Önümüzde halâ tüm bu konularda yapılması gereken çok iş var ve bu konularla mücadele eden sivil toplumun desteklenmesinin yanı sıra, sosyal diyalog da bu hususta ilerleme kaydedilebilmesi için hayati önem taşımaktadır.

3. Bağımsız bir sivil toplum kuruluşu olan Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği (CEİD), "Türkiye'de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi" ile Avrupa Birliği'nden doğrudan hibe almaya hak kazanmıştır. Projenin öncelikli hedefi, toplumsal cinsiyet eşitliğini izlemek için göstergeler geliştirmek ve konuyla ilgili tüm aktörleri bir araya getiren katılımcı bir yaklaşımla, Tür-

* <http://www.consiliium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/10/26-fac-conclusions-gender-development/>

kiye'de bir toplumsal cinsiyet eşitliği izleme merkezi kurmaktır. Proje aynı zamanda konunun tüm taraflarının içerildiği ortak platformlar yaratarak hükümet tarafından yürütülen çalışmalara toplumsal cinsiyet temelli ve hak temelli sivil toplum örgütlerinin aktif katılımlarını sağlamayı ve kamu kurumlarının toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının uygulanışını izleme faaliyetlerini desteklemek üzere, onlara teknik yardım, veri ve eğitim programları sağlamayı amaçlamaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği alanında Avrupa Birliği desteğiyle yürütülen diğer projeler ile birlikte değerlendirdiğinizde bu projenin, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik katkıları hakkındaki görüşlerinizi ve varsa önerilerinizi bizimle paylaşabilir misiniz?

Raporlamanın yanı sıra bağımsız izleme ve değerlendirmenin başlatılması, daha katılımcı bir demokrasiyi ve kadın hakları örgütlerinin katılımlarını ve aralarındaki bağlantıyı geliştirebileceği için toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama çabaları bakımından bir kilometre taşı olabilir. CEİD, Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğini izleme ve projenin ihtiyaç duyduğu coğrafi alanlarda tam ve etkili bir şekilde faaliyet gösterebilme yeteneğine sahip önemli bir dernektir. Dolayısıyla, projenin güvenli ellerde olduğuna yürekten inanıyorum.

Etkili bir toplumsal cinsiyet eşitliği politikası için, devlet (yerel ve ulusal), STK'lar, iş gücü piyasası aktörleri, medya ve özel sektör arasında işbirliği çabalarına ihtiyaç vardır. Kadın hakları örgütlerini devletin ortağı kabul eden Türk Hükümeti, resmi ve kalıcı yapılar

ve kurumlar aracılığıyla STK'larla bu işbirliğini sağlamlaştırmak için ulusal ve uluslararası paydaşlar tarafından desteklenmektedir. Kadın STK'lar, bakanlıklar ve uluslararası kuruluşlar gibi toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki kilit paydaşlar halihazırda somut sonuçlar elde etmek için Türkiye'de birlikte çalışmaktadır.

Yapılandırılmış, sürdürülebilir ve bağımsız izleme cinsiyet eşitliğinin sağlanması bakımından hayati önem taşımaktadır. İzleme organının, faaliyetlerin operasyonel tarafından bağımsız olması bu açıdan önemli bir unsurdur. İzlemeden sorumlu organ, bağımsız olmalıdır ve kamu kurumlarının çalışmalarının optimizasyonunu desteklemeyi ve tüm paydaşların katılımını artırmayı amaçlamalıdır. Böyle bir kurumda konuya ilişkin uzmanların istihdam edilmesi gerektiği açıktır. Ayrıca, ulusal ve uluslararası ağlarda çalışabilir, şeffaf ve açık olmalıdır.

4. Avrupa Birliği'nin dünyanın diğer bölgelerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etme misyonu doğrultusunda, Türkiye'de hem kamu kurumları hem de sivil toplum kuruluşları, kadın erkek eşitliğini güçlendirmek amacıyla altyapı kurmak ve kapasite geliştirmek amacıyla bir süredir destek almaktadır. Bu çalışmaların çıktıları ile ilgili görüşlerinizi bizimle paylaşabilir misiniz? Sizce bu çalışmaların çıktıları doğrultusunda elde edilen kazanımların sürdürülebilmesi için sivil topluma nasıl bir rol düşmektedir?

Türkiye için Katılım Öncesi Mali Yardım (IPA) oluşturan AB Genel Çerçevesi, toplumsal cinsiyeti tüm AB hibeleri için dikkate

alınması gereken ortak bir konu olarak belirtmektedir. AB, belirli projelerle Türkiye’de kadınların güçlendirilmesine ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin artırılmasına katkıda bulunmuştur. AB’nin son on yıl içinde Türkiye’ye, kadınların istihdam oranlarını artırmak, kadın haklarını geliştirmek, kadınların siyasi katılımını artırmak, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ayrımcılık ve kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için sağladığı destek 220 milyon Avro’yu bulmaktadır. AB, bu zorlukların üstesinden gelmek için devlet, sivil toplum, yerel yönetimler, medya ve akademisyenlerle işbirliği yapmaktadır.

Son dönemde gerçekleştirilmiş, güçlü etkisi olan bir projeden bahsedecek olursak; AB, Karadeniz bölgesindeki kadınların eğitim ve girişimciliğini 2.5 milyon Avro ile desteklemiştir. Bu proje sayesinde, söz konusu kadınların 28’i kendi işlerini kurmuşlardır ve daha fazlasının önümüzdeki dönemde kendi işlerini kurmaları beklenmektedir. Buna ek olarak, 300 kadın hazır giyim eğitimini başarıyla tamamlamıştır ve birçoğu şu anda bölgedeki şirketler tarafından istihdam edilmektedir. 400 kadın, iş arama ve iş tutumlarıyla ilgili bilgi veren rehberlik ve kariyer danışmanlığı eğitimi almıştır.

AB desteği ile uygulanan projeler yüz binlerce Türk vatandaşının yaşamını etkilemiş ve 2014-2020 dönemi için ilave fon ayrılmıştır. AB, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi olmadan ekonomik kalkınmanın, temel haklar ve demokrasiye saygının olamayacağına ve tüm kadın ve kız çocuklarına yönelik her türlü şiddetin ortadan kaldırılmasının bunun ön şartı olduğuna inanmaktadır.

Özellikle sivil toplum söz konusu olduğunda AB, Demokrasi ve İnsan Hakları için Avrupa Aracı ve Sivil Toplum Aracı gibi özel mali araçlar ve programlar aracılığıyla toplumsal cinsiyet eşitliği projelerini desteklemektedir.

Sivil toplum kuruluşları, çoğunlukla sendikalar ve devlet kurumlarıyla ortaklık içerisinde, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine ilişkin farkındalık yaratmada önemli bir role sahiptir. Birçok durumda cinsiyetler arası ücret farkı, daha genel bir amaç olan işyerinde eşitliği teşvik ve ayrımcılıkla mücadele konusundaki bu çalışmaların bir parçası ola-

rak sürece dahil edilmiştir. Ayrımcılık yaşıyan kadınların savunulması da STK’ların çalışmalarının bir parçasıdır. Yönergelerin iç hukuka aktarılması, kadınların istihdama katılımının sağlanması, cinsiyetler arası ücret farkının daraltılması, aile hayatı ve çalışma hayatı arasındaki uzlaşmanın teşviki ve cinsiyet temelli tacizin ortadan kaldırılması konusundaki mevcut durumun değerlendirilmesi ve sonrasında izlenmesi, bu alanda bu güne kadar AB tarafından finanse edilen faaliyetlerle elde edilen kazanımların sürdürülebilirliğini sağlamak için eşit derecede önemlidir.

5. Geçen yıl Türkiye’deki Mülteciler için Mali Yardım Programı (FRIT) kapsamında desteklenen ve yürütülen projelerde AB toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetiyor mu? Bu alanda AB ne tür programlar uyguluyor? Türkiye’deki mülteci ve diğer kadın ve kız çocuklarının karşılaştıkları cinsiyete dayalı ayrımcılık ile ilgili sorunlarla (erken yaşta evlendirme, cinsel şiddet, sağlık hizmetlerine erişimde karşılaşılan güçlükler, vb.) mücadele konusuna Avrupa Birliği’nin yaklaşımı nedir?

AB’nin Türkiye’deki Mülteciler için Mali Yardım Programı kapsamında finanse ettiği projeler; diğerlerinin yanı sıra insani yardım, sağlık, eğitim, sosyo-ekonomik destek ve belediye altyapısı gibi çeşitli sektörlerde destek sağlamaktadır.

Toplumsal cinsiyet konusu, tüm projelerde dikkate alınan bir husustur. Bu durum, uygulamada müdahalelerin erkeklere, kadınlara, erkek ve kız çocuklara eşit fırsatlar sunacak şekilde tasarlandığı anlamına gelmekte olup cinsiyete göre ayrıştırılmış veriler toplanmaktadır.

Bu durumun bir örneğini, “Sihhat” projesinin uygulanması için Sağlık Bakanlığı’na (SB) verilen 300 milyon Avroluk hibe oluşturmaktadır. Bu proje, Sağlık Bakanlığı’nın Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriye halkına birincil ve ikincil sağlık hizmetleri verme kapasitesini güçlendirmeye odaklanmaktadır. Özellikle hamile kadınlar ve doğurganlık çağındaki kadınlar olmak üzere çocuklar ve kadınlar, söz konusu projenin üzerinde önemle durduğu kesimler arasındadır. Bu alandaki faaliyetler doğurganlık

çağındaki 650.000 kadar kadın mülteciye sağlanacak aile planlaması malzemesi; mülteci çocukların ve hamile kadınların bağışıklığını artırarak önlenebilir hastalıkların tekrarlanma sıklığını azaltmak için uygulanacak 6 milyon doz aşı dahil koruyucu ve iyileştirici sağlık hizmetleri gibi alanlarda farkındalığın artırılmasını kapsamaktadır.

Genel olarak cinsiyet eşitliği politikası uygulamanın yanı sıra, bazı faaliyetler özellikle kadınlara ve kızlara yönelmekte ve bu da odaklanmış bir eylem gerektiren ihtiyaçlara ve zayıf noktalara cevap vermektedir. Örneğin, cinsiyet temelli şiddet ve cinsel istismar kurbanları ile erken yaşta evlendirilme riskiyle karşı karşıya kalan kız çocuklarına, yaşadıkları travma ve şiddetle başa çıkabil-

melerini sağlayacak mekanizmalar geliştirmelerine yardım edebilecek ve onları destekleyebilecek nitelikteki, UNICEF tarafından uygulanan ve AB tarafından finanse edilen “Kızlar için Güvenli Alan” projesi. Ayrıca, aynı UNICEF projesi kapsamındaki Çocuk ve Aile Merkezleri ile Ergen ve Gençlik Merkezleri, esasen kadınlara ve kız çocuklarına, genelde ise çocuklara odaklanan faaliyetler içermektedir.

Çatışma durumlarında çocuklar ve kadınlar en savunmasız gruplar arasındadır ve Suriye krizi bunun bir istisnası değildir. Bu nedenle AB, şu anda BM Kadın örgütüyle birlikte hem Suriye hem de Türk toplumuna yönelik özellikle kadınların güçlendirilmesi ve dayanıklılığı üzerine odaklanacak bir proje üze-

rinde çalışmaktadır. Bu proje Türkiye'deki Mülteciler için Mali Yardım Programı bünyesinde kadınlara dönük hazırlanan ilk proje olacaktır. Türkiye'nin mülteci topluluğu ve ötesindeki toplumsal cinsiyet meselelerini ele almasına uzun vadeli destek sağlamak amacıyla bu alandaki uzmanlığı ve belirlenmiş rolü nedeniyle BM Kadın örgütü en iyi ortak olarak belirlenmiştir.

AB programlamasının insani ayağında, mülteci toplulukları arasındaki farklı cinsiyet ve yaş gruplarının, Türk Devleti tarafından sunulan hizmetlere sürdürülebilir ve adil bir şekilde erişebilmelerini sağlamayı amaçlayan koruma konusu bir odak noktasıdır. Mültecilerle ilgili gelişen hukuki çerçeveye ve devletin cömertliğine rağmen, mültecilerin sağlık dahil hizmetlere erişiminde birçok engel bulunmaktadır. Genellikle ailenin geçimini sağlayan erkekler, kayıtlı oldukları ve hizmetlere erişebilecekleri şehrin dışındaki şehirlere iş için taşınabilmektedir. Kadınlar genellikle evde çocuk bakımıyla veya çalışmakla meşgul oldukları için sağlık hizmetlerini aramaya, ulaşmaya yeterli zamanları yoktur. AB, insani yardım ortaklarıyla (uluslararası STK'lar ve BM ajansları) ve daha önemlisi ilgili devlet kurumlarıyla insani yardıma adil erişimi kolaylaştırmak için birlikte çalışmaktadır. AB ortakları; sosyal yardım programları ile mültecilerin farkındalıklarını artırır, mültecileri yönlendirirler ve ihtiyaç olması halinde farklı hizmet sağlayıcılarına ulaşmalarındaki bilgi, idari, kültürel ve dil engellerini aşmak için mültecilere eşlik ederler.

Yer değiştirme sırasında cinsiyet rollerinde meydana gelen değişiklikler çoğunlukla gerginlik ve sıkıntıya neden olabilir ve bu kalıpları cinsiyet analizi yoluyla anlamak ve verilecek karşılığı değişen dinamiklere göre uyarlamak çok önemlidir. 2013 Cinsiyet politikası, toplumdaki farklı grupların özel ihtiyaçlarına etkili bir şekilde cevap veren eylemler yoluyla insani yardım kalitesini artırmak için insani yardım alanında toplumsal cinsiyete ve cinsiyete dayalı şiddete dair AB'nin yaklaşımını özetlemektedir. Toplumsal cinsiyet ve yaş etmenlerinin insani yardım projelerine dahil edilmesini değerlendirmek, teşvik etmek ve izlemek için 2014 yılında Cinsiyet-Yaş Markörü ortaya konulmuştur. Haziran 2017'de, Avrupa Ko-

misyonu (insani yardım birimi aracılığıyla) bu konudaki liderliği üstlenmiş ve insani acil durumlarda toplumsal cinsiyete dayalı şiddete (CDŞ) müdahale yollarını tamamen dönüştürmeyi amaçlayan "Acil durumlarda CDŞ'ten korunma Eylem Çağrısı"nı başlatmıştır.

6. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesine ilişkin çalışma hayatınızdaki deneyimlerinizden bizimle bir anekdot paylaşabilirseniz çok memnun oluruz.

Önceki görevimde Suriye sorunu üzerinde çalışmam gerekiyordu. Çatışmanın farklı taraflarından bir grup Suriyeli kadın beni çok etkilemiştir zira derinden parçalanmış ailelerin anneleri, eşleri ve kızları olarak bu çatışmanın en mağdurları olan bu kadınlar, çatışmanın sona ermesinin ve kalıcı barışın tesis edilebilmesinin yalnızca kendileriyle mümkün olabileceğinde ısrarcıydılar.

Kadınların Avrupa Parlamentosu'nda daha fazla temsil edilmesi, AB vatandaşlarının demokratik temsil seviyesini arttırmakta ve Avrupa Parlamentosu'na, ya AB genelinde mevzuat ve politikalar bağlamında ya da Sekretarya da dahil olmak üzere kendi iç yapıları ve organları içinde, toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının daha etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamaya yardımcı olmaktadır. Avrupa Parlamentosu'na seçilen kadınların oranının artmasının yanı sıra, sekizinci parlamento döneminde yedinci parlamento dönemiyle mukayese edildiğinde, kararlaştırılan görevlerde bulunan kadınların sayısında değişiklikler olmuştur. Önceki parlamento döneminde toplam 14 Başkan Yardımcısının üçü kadinken bu sayı bugün beşe yükseldi. (2016'da kadın Başkan Yardımcısı sayısı altıydı). Sekiz kadın, yedinci dönem boyunca bir komite veya alt-komiteye başkanlık etti; yedinci dönemin ilk yarısında toplam 24 başkanın 10'u kadındı, şu anda ise bu sayı 12 oldu. Kadın siyasi grup liderlerinin sayısı ise bir başkan ve iki eş başkan olarak aynı kalmıştır.

Bu ilerleme devam edecek ve AB ve Türkiye'deki kadınlar, kendi hayatlarını ve hepimizin hayatını doğrudan etkileyen siyasi karar alma sürecini etkilemek için giderek daha fazla imkana sahip olacaklardır.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI SİYASAL İŞLER BAŞKANLIĞI BAŞKANI

EGE ERKOÇAK:

“TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİN SAĞLANMASI PERSPEKTİFİNİ ÖNCELİK OLARAK KABUL EDİYORUZ”

Avrupa Birliği Bakanlığı “Siyasi Kriterler, Yargı ve Temel Haklar ile Adalet, Özgürlük, Güvenlik fasıllarından sorumlu Siyasi İşler Başkanlığı Başkanı olarak çalışmalarınız hakkında kısaca bilgi verebilir misiniz?

Avrupa Birliği Bakanlığı Siyasi İşler Başkanlığı olarak, AB’ye katılım sürecinde siyasi kriterler ile 23. Yargı ve Temel Haklar ve 24. Adalet, Özgürlük ve Güvenlik fasılları kapsamında yürütülen uyum çalışmalarının koordinasyonundan sorumluyuz. Bu çerçevede, müzakere süreci ile ilgili belgelerin hazırlanmasından kurum ve kuruluşlarımızca hazırlanan mevzuat taslaklarının AB müktesebatına uyumuna ve fasıllar kapsamında oluşturulan kurul, komite ve grupların sekreteryasına kadar birçok konuyu yürütüyoruz.

Ayrıca, Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı ikinci dönemi (IPA 2) kapsamında yer alan Hukukun Üstünlüğü ve Temel Haklar Sektörü bünyesinde Temel Haklar Alt Alanında Lider Kuruluş olarak programlama, izleme ve koordinasyon faaliyetlerini de yürütüyoruz. IPA’nın 2014-2020 yıllarını kapsayacak ikinci döneminde Hukukun Üstünlüğü Yargı ve Temel Haklar Sektörü altındaki Temel

Haklar Alt Alanında yer alan Sosyal Olarak Korunmaya Muhtaç Kişiler konulu öncelik alanı kapsamında da kadın hakları ile ilgili projeler yürütülebilecektir.

Cinsiyet eşitliği de siyasi kriterler ile 23. Yargı ve Temel Haklar faslı kapsamında gerek AB katılım sürecinin kazandırdığı ivme ile kaydedilen reformlar gerekse AB mali yardımları kapsamında yürütülen projeler açısından yakından takip ettiğimiz bir alandır.

Avrupa Birliği Bakanlığı Avrupa Birliği’nin temel değerlerinden biri olan toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması perspektifini çalışmalarına dahil ediyor mu? Bunun için nasıl bir yol-yöntem izliyor ve ne tip mekanizmalar-araçlar kullanıyor? Çalışmalarınızdan örnekler verebilir misiniz?

AB Bakanlığı olarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması perspektifini her yürüttüğümüz çalışmada öncelik olarak kabul ediyoruz.

Bu çerçevede, geçtiğimiz dönemde Türkiye-AB Mali İşbirliği kapsamında Bakanlığımızın faydalanıcısı olduğu “Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Ana Akımlaştırılması

Projesi”ni hayata geçirdik. Proje kapsamında, IPA’nın 2014-2020 yıllarını kapsayan ikinci dönemi boyunca yürütülecek tüm program ve projelerin programlama, izleme ve değerlendirme döngülerinde toplumsal cinsiyet duyarlı araçların geliştirilmesi ve uygulanması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, Bakanlığımız bünyesinde uzmanlardan oluşan bir görev gücü oluşturulmuş ve uzmanlara uygulamalı eğitimler verilmiş ve İsveç’te gerçekleştirilen bir çalışma ziyareti ile İsveç’te çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanmakta olan toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana akımlaştırılması politikaları hakkında bilgi edinilmiştir.

Diğer taraftan, Avrupa Komisyonu ve Bakanlığımız tarafından 2013 yılı içinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın da katkılarıyla İzmir, Trabzon, Gaziantep ve Antalya’da olmak üzere dört kez “Aile İçi Şiddet ve Kadına Yönelik Şiddet” konulu Bölgesel TAİEX Semineri düzenlenmiştir. Söz konusu seminerlerin bu alandaki farkındalığın artırılmasına önemli ölçüde katkı sağladığını düşünüyorum.

Ayrıca, Bakanlığımız koordinasyonunda “Sivil Toplum Diyaloğu III Projesi” “Siyasi

Kriterler” hibe programı çerçevesinde özellikle İnsan Hakları, Ayrımcılıkla Mücadele, Demokrasi ve Hukukun Üstünlüğü alanlarında aralarında kadın hakları alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarımız tarafından uygulanan 4 projeye hibe desteği sağlanmıştır.

Son olarak, gururla söyleyebilirim ki, AB Bakanlığı personelinin % 50’den fazla oranda kadınlar oluşturuyor. Biz Bakanlık olarak kadınların karar alma mekanizmalarına daha fazla katılımlarının öneminin farkındayız. Aynı zamanda, Bakanlığın üst kademelerinde de birçok kadın meslektaşımız yer alıyor.

Türkiye’de kamu politikaları toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinde değerlendiriliyor mu/izleniyor mu? Taraf olduğumuz insan hakları sözleşmelerinde geçen hakların hayata geçirilmesi konusunda hak temelli izleme, kamu ve sivil toplum arasında işbirliği söz konusu olduğunda en etkin şekilde yapılabilmektedir. Sizce söz konusu işbirliği nasıl geliştirilebilir? Etkin bir işbirliği kurulması için önerileriniz nelerdir?

Kamu politikalarının dizayn edilmesi sürecinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin gözetilmesi bağlamında oldukça önemli gelişmeler

kaydedilmiştir. Örneğin 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın kurulması ve daha önce çeşitli Devlet Bakanlıkları bünyesinde faaliyet gösteren pek çok genel müdürlüğün bütünleştirici bir yaklaşımla söz konusu Bakanlık bünyesinde toplanması oldukça önemli bir adımdır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın engellilere, yaşlılara, sosyal yardıma muhtaç kimselere yönelik olarak izlediği tüm toplumsal politikalar, Bakanlık bünyesindeki Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün çalışmaları ile kadın haklarını ve cinsiyet eşitliğini gözetir niteliktedir.

Keza, yasama sürecinde de benzer bir mekanizma işletilmektedir. 2009 yılında kurulan TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK) hem ilgili mevzuata kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında katkı sağlamak hem de her türlü hak ihlali, ayrımcılık ve şiddet iddialarına ilişkin gelen başvuruları değerlendirmektedir. Bir örnek verecek olur isek, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu KEFEK'te görüşülen kanunlardan biridir.

AB'ye katılım sürecinin ivme kazandırdığı alanlardan biri de sivil toplum kuruluşlarının güçlenmesidir. Cinsiyet eşitliği ve kadın hakları alanında da sivil toplum ile işbirliği içerisinde projeler yürütüyoruz. Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) kapsamında, ülkemiz ve AB tarafından ortak finanse edilen Sivil Toplum Diyaloğu (STD) projesi, Türkiye ve AB üyesi ülkelerden sivil toplum kuruluşlarının, ortak bir konu etrafında bir araya gelerek, toplumların birbirlerini tanımaları, karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmaları ve kalıcı diyalog kurmalarını sağlayan bir platform olarak geliştirildi. 2008 yılından itibaren uygulanmakta olan ve günümüze kadar 4 başarılı uygulama dönemini geride bırakan STD'nin ikinci döneminde AB'ye katılım sürecinde hayata geçirilen reformlar ve sonuçlarının daha iyi anlaşılması ve bu reformların sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla gerçekleştirilmesini desteklemek üzere uygulamaya konulan "Siyasi Kriterler Projeleri" kapsamında 7 projenin doğrudan kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

Ayrıca, konunun farklı boyutlar da gözetilerek ele alınmasına önem veriyoruz. Bu bağlamda, STD'nin üçüncü döneminde "Adalet, Özgürlük ve Güvenlik Projeleri" kapsamında

günümüzün en önemli krizlerinden biri olan göç olgusu kadın hakları dikkate alınarak işlenmiş ve "Kadınlar Göç Yolunda Projesi" hayata geçirilmiştir.

Bugüne kadar hayata geçirilen projeler sayesinde kurulan işbirliğinin, önümüzdeki dönemde de geliştirilecek yeni projelerle daha da artırılabilceğini düşünüyorum.

Önümüzdeki dönem hem toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması hem de bu alandaki politikaların izlenmesi konusunda Avrupa Birliği Bakanlığı ne tür çalışmalar öngörüyor?

Önümüzdeki dönem hem toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması hem de bu alandaki politikaların izlenmesi konusunda Avrupa Birliği Bakanlığı olarak projeler yürütmeye devam edeceğiz.

"Sivil Toplum Diyaloğu Projesi"nin beşinci dönemi, bir aksilik olmadığı takdirde, bir konu kısıtlaması olmaksızın bu yıl sonunda başlayacak. Dolayısıyla, cinsiyet eşitliği alanında sivil toplumla işbirliğini daha fazla güçlendirmek için önümüzde önemli bir fırsat daha yer alıyor.

Ayrıca, Siyasi İşleri Başkanlığı olarak IPA II kapsamında Lider Kuruluş olduğumuz Temel Haklar Alt Alanında yer alan *Sosyal Olarak Korunmaya Muhtaç Kişiler* konulu öncelik alanı kapsamında da kadın hakları ile ilgili projeler yürütülebilecektir.

Önümüzdeki dönemde de başta Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde daha başka projeler geliştirilecektir. Nitekim, 2015 yılı programlaması altında yer alan "Jandarma Genel Komutanlığı Bünyesindeki Kadın ve Çocuk Birimlerinin Kapasitelerinin Güçlendirilmesi" konulu proje yürütülmeye devam ediyor.

Son olarak okuyucularımıza iletmek istediğiniz bir mesajınız var mı?

AB'ye katılım sürecinin toplumsal cinsiyet eşitliğine kattığı ivme ile bu alanda kaydedilen mesafenin daha da ötesine geçmek için çalışmalara aralıksız devam etmek gerekiyor.

Biz de AB Bakanlığı olarak, tüm imkanlarımızla kadınlarımızın sosyal, ekonomik ve siyasi alanda hak ettikleri yerde olmaları için destek sağlamaya devam edeceğiz.

Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü

Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (EIGE) üye ülkelerde toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını uygulamakla görevli kurumların ortak çalışmasını desteklemek amacıyla 2010'da çalışmaya başlamıştır. İlk defa Avrupa Birliği toplumsal cinsiyet eşitliği yol haritasında (2006-2010)'nda sözü edilen EIGE'ye üye ülkelerin toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını izleyerek Topluluk hedeflerini ne kadar gerçekleştirebildiklerini geliştirdiği göstergelerle raporlama ve izleme görevi veriliyor. 2016-2019-Avrupa Birliği Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Stratejik Yükümlülükleri'ne (Strategic Engagement for Gender Equality) göre devam edegelen toplumsal cinsiyet eşitliği temelli veri toplama-geliştirme Eurostat, Eurofound, the Council of Europe (CoE) ve the Fundamental Rights Agency (FRA) ile birlikte Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü'ne verilmektedir.

Enstitü toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını ana-akımlaştırma amacına yönelik poli-

tikaların planlanması, koordinasyonu, izlenmesi ve raporlanmasından sorumludur.

EIGE'nin amaçları:

Toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek için;

- Cinsiyet temelli ayrımcılıkla mücadele etmek ve toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin farkındalık oluşturmak
- Toplumsal cinsiyete ilişkin karşılaştırılabilir veri toplamak ve analiz etmek
- Tüm politika alanlarına toplumsal cinsiyet eşitliğinin entegrasyonu için yöntemsel araçlar geliştirmek (toplumsal cinsiyet anaakımlaştırması)
- İlgili taraflar arasında diyalogun gelişmesi ve iyi uygulamaların paylaşımı için uygun ortam oluşturmak
- AB vatandaşları arasında farkındalığı artırmak

Avrupa Birliği'nde izleme ve değerlendirme uygulamaları kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bütün uygulamaların düzenli olarak izlenmesi ve gelişmelerin üye devletler tarafından raporlanması öngörülmüştür ve bu izleme çalışmaları için belirtilen hedeflerin göstergeler temelinde yıllık olarak yapılacağı planlanmıştır.

EIGE- toplumsal cinsiyet eşitliğini izleme göstergeleri

- Tematik alanlarda 2669 gösterge
- Politikalar alanında 1924 gösterge
- AB Stratejileri ile ilgili 57 gösterge
- Pekin Eylem Planı ile ilgili 120 gösterge
- EIGE- Gender Equality Index- 214 gösterge

<http://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs>

Cinsiyet Eşitliği Endeksi

Cinsiyet Eşitliği Endeksi'ne yönelik ihtiyaç ilk kez Avrupa Komisyonu'nun 2006-2010 Kadın-Erkek Eşitliği İçin Yol Haritası'nda ortaya konulmuş ve ardından Komisyon'un 2010-2015 Kadın-Erkek Eşitliği Stratejisi İçin Hareket Planı'na dâhil edilmiştir. Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü, cinsiyet eşitliğinin çok yönlü gerçekliğini yansıtan ve Avrupa Birliği politika çerçevesine yönelik özel olarak hazırlanacak bileşik bir gösterge oluşturma görevini üstlenmiştir. Bu görev, Enstitü'nün 2010-2012 Yarı Yıl Çalışma Programı kapsamındaki ana görevlerinden biridir. Cinsiyet Eşitliği Endeksi 2010'da başlatılmıştır ve 2017 yılı için Avrupa Birliği ve üye ülkelerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin güncel durumunu gösteren endeks 11 Ekim'de Brüksel'de yapılacak bir konferansla duyurulacaktır.

Cinsiyet Eşitliği Endeksi:

- Kadının güçlendirilmesi yaklaşımı yerine cinsiyet eşitliği yaklaşımı benimser;
- Cinsiyet eşitliğinde daha kapsamlı bir çerçeveyi temel alır;
- Potansiyel cinsiyet göstergelerini kullanarak veri boşluklara işaret eder ve tüm

Üye Devletler için hem mevcut hem de cinsiyete göre ayrıştırılmış uyumlu, karşılaştırılabilir ve güvenilir veri sağlanması için çağrıda bulunur;

- Zaman içinde ve AB genelinde karşılaştırma yapma imkanı sağlayarak, cinsiyet eşitliği politikalarını desteklemek için kullanılabilir.

eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0113513trc_002.pdf

Cinsiyet Eşitliği Endeksi

- Anlaşılması ve iletilmesi kolay birleşik bir cinsiyet eşitliği ölçüsü sağlar;
- Avrupa Birliği'nde ve Üye Devletler'de cinsiyet eşitliğini ölçen ihtiyaca uygun olarak hazırlanmış birleşik bir gösterge verir;
- Ele alınan bir Üye Devlet'in cinsiyet eşitliği sağlamaya ne kadar yakın olduğunu değerlendirmede karar mercilerine yardımcı olacak bir araç sağlar;
- Farklı cinsiyet eşitliği öncelik alanları arasında anlamlı karşılaştırmalar yapılmasına olanak tanır;
- Cinsiyet eşitliği alanında zaman içinde edinilen başarıları ölçer.

EIGE- Cinsiyet Eşitliği Endeksi Kategorileri

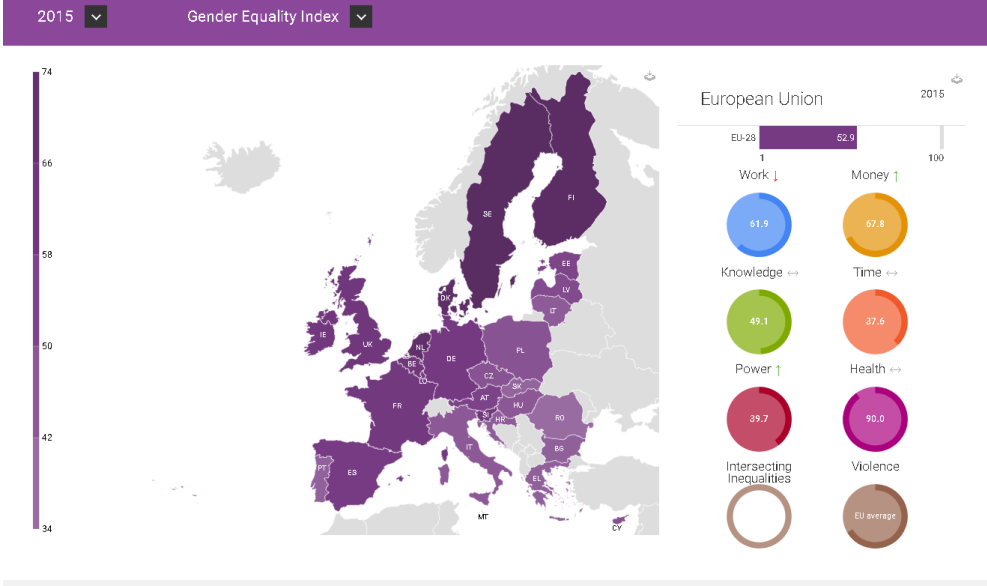
- **İş (work)** Kadınların işgücü pazarına katılımı daha az olasıdır ve ayrımcılık şekilleri varlığını korumaktadır. İş kalitesinin cinsiyete duyarlı şekilde ölçülmesi, herkes için daha iyi işler sağlanması için elzemdir.
- **Para (money)** Kadınlar arasında kazançların ve gelirlerin düşük olması, daha fazla yoksulluk riskine ve daha fazla gelir eşitsizliğine yol açmaktadır. Hane düzeyinden ziyade bireysel düzeyde veri ve göstergelere ihtiyaç vardır.
- **Bilgi (knowledge)** Kadınların eğitim alanındaki başarıları erkeklerinkinden fazla olmasına karşın, ayrımcılık şekilleri devamlılık göstermektedir. Bununla

beraber, yaşam boyu öğrenmeye katılım düşük seyretmektedir ya da yüksek olduğu yerlerde büyük ölçüde kadın katılımı mevcuttur.

- **Zaman (time)** Zamanın cinsiyetlere göre bölünmesinde halen farklılıklar mevcuttur; kadınların bakım faaliyetlerindeki sorumluluğu orantısız şekilde daha fazladır; ayrıca diğer faaliyetlere zaman ayırma konusunda da eşit olmayan bir farklılaşma mevcuttur.
- **Güç (power)** Karar verme alanında AB'de büyük ölçüde dengesizlik mevcuttur; hem politik hem ekonomik alanlarda cinsiyet eşitliği seviyeleri düşüktür ve sosyal gücü ölçmek için uygun göstergeler bulunmamaktadır.

- **Sağlık (health)** Sağlık durumunda küçük farklılıklar devam etmesine karşın, sağlık kuruluşlarına erişim dahil, cinsiyet farklılıkları düşük seviyededir. Sağlığı etkileyebilecek cinsiyet ayrımları ölçülemediği.
- **Şiddet (violence)** Kadınlara karşı cinsiyete dayalı şiddeti ve ayrıca cinsiyet rollerinin altında yatan tutumları, normları ve şablonları ölçmek için uyumlu ve karşılaştırılabilir cinsiyet göstergeleri mevcut değildir.
- **Kesişen eşitsizlikler (intersecting inequalities)** Farklı gruplar içinde kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizlikler, bu hususlar cinsiyet eşitliğinin farklı seviyeleri ile bağlantılı olduğundan, önem taşımaktadır.

“Cinsiyet Eşitliği Endeksi Skorları”

<http://eige.europa.eu/gender-statistics/gender-equality-index/2015/map>

Yöntembilim

Birleşik göstergelerin yapımı, pek çok tercih yapılmasını gerektiren farklı evrelerden oluşur. Çıktının değerini artırmak için, sağlam istatistiksel ilkelere dayanan güçlü ve şeffaf bir yöntembilimle çalışılması çok önemlidir. Cinsiyet Eşitliği Endeksi’ni hesaplamak için kullanılan yöntembilim, OECD ve Avrupa Komisyonu (Ortak Araştırma Merkezi) tarafından 20081 yılında geliştirilen yaygın ve uluslararası alanda kabul görmüş prosedürü temel alır. Bu prosedür on adımdan oluşmaktadır:

1. Ölçülenleri tanımlayan ve yapılandıran ve değişkenlerin anlamlı bir indeks için seçilmesi ve kombinasyonu için temel oluşturan teorik bir çerçeve geliştirmek.
2. Analitik doğruluk, ölçülebilirlik, ülke kapsamı, ülkeler arası karşılaştırma ve göstergelerin ilişkili olması hususlarına göre değişkenlerin seçilmesi.
3. Tüm ülkeler için eksiksiz bir veri kümesi elde etmek için eksik verilerin isnat edilmesi.
4. Veri kümesinin genel yapısını incelemek, uygunluğunu değerlendirmek ve müteakip metodolojik seçimlere rehberlik etmek için çok değişkenli analizler yapmak.
5. Gerekli olduğu durumlarda, değişkenlerin karşılaştırılabilir olmasını sağlamak için verileri standartlaştırmak.

6. Hem temeli oluşturan model hem de çok değişkenli analiz sonuçlarına göre göstergeleri ağırlıklandırmak ve toplamak.
7. Endeks geliştirilirken olası tüm belirsizlik kaynakları açısından endeksin sağlamlığını değerlendirmek için belirsizlik ve hassaslık analizi gerçekleştirmek (imputasyon seçimi, normalleştirme, ağırlıklandırma veya toplama yöntemleri).
8. Hangi alan ve alt alanların endeks sonuçlarını etkilediğini analiz etmek için verilere dönmek.
9. Diğer değişkenler ve yaygın olarak kullanılan göstergeler ile olası ilişkiyi belirlemek.
10. Endeksin sonuçlarını net ve düzgün bir şekilde sunmak ve dağıtmak.

Bu on rehber ilke, Cinsiyet Eşitliği Endeksi’nin güçlü bir teorik çerçevenin sağlamlığı ile tutarlı şekilde güçlü ve şeffaf metodolojik seçimlere dayanmasını sağlar. Bu yöntembilim ulusal ve bölgesel seviyede ulusal istatistik ofisleri, akademisyenler veya STK’lar tarafından kopyalanabilir.

eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0113513trc_002.pdf

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİ İZLEME PROJESİ 1 MART 2017'DE BAŞLADI

Cinsiyet eşitliğinin sağlanması, eşitliğin önündeki engellerin ortadan kaldırılması, ancak uygun müdahale planlarının, politikalarının oluşturulması ve gerekli hizmetlerin yerine getirilmesi ile mümkün olur. **Toplumsal cinsiyete duyarlı hak temelli izleme çalışması**, eşitliğin sağlanması konusunda kullanılan etkin araçlardan biridir. İzlemenin kamu politikalarını ve hizmetlerini dönüştürülebilmesi cinsiyet eşitliği perspektifiyle sistematik, sürekli ve bağımsız sivil örgütlenmeler tarafından yapılmasını gerekli kılmaktadır. Ancak Türkiye’de hak temelli bağımsız örgütlenmelerin izleme kapasitelerinin zayıf olduğu da bilinmektedir. Avrupa Birliği Bakanlığı’nın yararlanıcı kurumu olduğu “Türkiye’de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi” tam da bu ihtiyaç üzerinden, cinsiyet odaklı sivil toplum örgütlerinin izleme kapasitelerini ve farkındalıklarını artırmak, hak temelli izleme yapan örgütlerin cinsiyet eşitliği bakış açısını izleme çalışmalarına katmalarını sağlamak ve cinsiyet eşitliği politikalarının uygulamasını izlemekle görevli kamu kurumlarının bu faaliyetlerine destek olmak amacıyla tasarlanmıştır.

Proje çerçevesinde;

1. On tematik alanda (kadına yönelik şiddet, siyasete/karar alma mekanizmaları-

na katılım, eğitim, istihdam, medya, sağlık, kadın/insan ticareti, spor, din, kentsel hizmetler ve kentsel haklar) mevcut durumu cinsiyet eşitliği çerçevesinde ortaya koyacak, izleme göstergeleri geliştirecek, cinsiyet ve hak temelli örgütlerin kullanılabileceği haritalama raporlarının hazırlanması

2. Cinsiyet odaklı sivil toplum kuruluşlarının, kamunun ve belediyelerin cinsiyet temelli izleme kapasitelerinin artırılması, hak temelli izleme yapan örgütlerin cinsiyet eşitliği bakış açısını izleme çalışmalarına katmaları
3. Cinsiyet Eşitliği İzleme Merkezinin kurulması
4. Yerel ölçekte, proje uygulama bölgelerinde ve ulusal ölçekte cinsiyet eşitliği eylem planlarının oluşturulması öngörülmektedir.

Proje ile ilgili daha ayrıntılı bilgi için

<http://ceidizleme.org/> ziyaret edebilirsiniz.

